

**GAP BÖLGESİ HAYVANCILIKTA DİKEY
KÜMELENME VE SPF (HASTALIKTAN ARI)
DAMIZLIK DÜVE YETİŞTİRME PROJESİ**

Proje ile; tarım, hayvancılık ve gıda sanayi alanında gerçekleştirilecek dikey kümelenme modeli ile sektörel bütünlük, AR-GE, örgütlenme, toplam kalite ve rekabet edilebilirlik açısından GAP bölgesi ile İç ve Doğu Anadolu bölgelerini birleştiren 6 ilde, yaklaşık 60-80 bağımsız süt sığırcılığı işletmesini kapsayan geniş tabanlı ve Dicle Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesinde faaliyet gösteren, bir lider şirket oluşturulmuş olacaktır. GAP sulama hedeflerine ulaşıldığında gerçekleşecek II. Ürün bitkisel üretim deseninde yer alan kaba yem ve sanayi bitkileri üretiminde dramatik artışlar beklenmektedir. Söz konusu bitkisel üretimi girdi olarak kullanan modern ve entansif hayvancılık modelleri geliştirilmeden GAP'ın istenilen ekonomik kalkınmayı ve istihdamı sağlaması beklenmemelidir.

**GAP KAPSAMINDA ÜRETİLECEK II. ÜRÜN YEM VE SANAYİ BİTKİLERİ
ÜRETİM POTANSİYELİ HAYVANSAL ÜRETİME YANSIMASI**

	HAYVAN NİTELİĞİ	HAYVAN MİKTARI (BAŞ/YIL)	ÜRÜN MİKTARI (TON/YIL)	EKONOMİK DEĞER (TL/YIL)
1	SAĞMAL HAYVAN	4.700 000	34 310 000 (SÜT)	34 310 000 000
2	BESİ DANASI	2 295 000	734 400 (ET)	8 812 800 000
3	DAMIZLIK DÖVE	2 295 000		11 475 000 000
4	DEFORME HAYVAN	400 000		700 000 000
5	DAMIZLIK BOĞA SPERMİ		20 000 000/ DOZ	200 000 000
HAYVANSAL ÜRETİM TOPLAMI				55 497 800 000
BİTKİSEL ÜRETİM TOPLAMI				7 161 000 000
GIDA SANAYİ, HİZMETLER, KATMA DEĞER %25				14 664 700 000
TOPLAM İSTİHDAM MİKTARI (YILLIK 24 000 TL/AİLE)				652 665 (AİLE)

**GAP ARAZİ SULAMA HEDEFİ (1 050 000 HEKTAR) KAPSAMINDA ÜRETİLECEK II.
ÜRÜN YEM VE SANAYİ BİTKİLERİ ÜRETİM POTANSİYELİ**

	ÜRÜN ÇEŞİDİ	ÜRETİM ALANI (HEKTAR)	ÜRETİM MİKTARI (TON/YIL)	EKONOMİK DEĞER (TL)
1	KURU YONCA (1. ÜRÜN)	200 000	5 000 000	1 300 000 000
2	KURU FIĞ OTU (2. ÜRÜN)	250 000	1 250 000	437 000 000
3	SİLAJLIK MISIR (2. ÜRÜN)	600 000	30 000 000	3 000 000 000
4	TANE MISIR (1.-2. ÜRÜN)	250 000	3 000 000	1 200 000 000
5	HUBUBAT (1. ÜRÜN)	600 000	2 700 000	1 080 000 000
	SAMAN (ARTIK ÜRÜN)	600 000	1 200 000	144 000 000
	TOPLAM	1 050 000		7 161 000 000

Tasarlanan ve kısmen uygulamaya sokulan bu proje ile sağlanacak sektörel gelişim

Bölgede girdi kullanan hayvansal üretim modellerini geliştirerek,

Dr. Hüseyin PULAT
hpulat@dicle.edu.tr

bitkisel üretimin geliştirilmesi, ürün deseninin çeşitlendirilmesi, ikinci ve üçüncü ürün olarak tanımlanan yem ve sanayi bitkileri üretiminin artırılması, toprak kullanım verimliliğinin artırılmasını, eko tarım ve toprak kalitesinin korunmasını sağlayacaktır.

Ayrıca eko tarım için en önemli girdi olan organik çiftlik gübresi kullanımının artırılması, süt ve et üretiminin artırılması, üretim maliyetlerinin düşürülmesi, süt ve et işleyen sanayi kuruluşlarının geliştirilmesi, Arazi sulama sistemlerinin kullanımının artması ve sulama sistemleri, tarım, hayvansal üretim makine ekipman imalat sanayisinin gelişmesi yolu ile önemli oranda istihdam sağlayacaktır.

Ayrıca bölgenin hayvancılık ve tarım alanında lider konuma gelmesi, yem bitkisi üretim potansiyeli ve oluşturulacak SPF damızlık üretim projesi ile Orta ve Doğu Anadolu hayvansal üretimine önemli oranda destek sağlayacaktır.

Gerçekleşecek üretimin Ortadoğu pazarlarına ulaşımını sağlayarak, hayvancılıktan başka şansı olmayan, klimatolojik ve coğrafi özellikleri nedeni ile yem bitkileri üretim potansiyeli zayıf olan Orta ve Doğu Anadolu Bölgelerinin istihdam ve ekonomisine de önemli katkılar sağlayacaktır.

Projenin hedefi

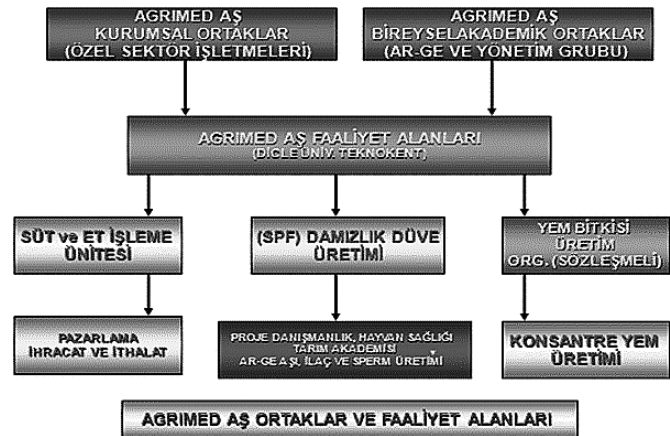

İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'ya açılımı olan tarım ve hayvancılık alanında AR-GE, üretim ve pazarlamayı içeren yatay ve dikey kümelenme oluşturmak

Gerçekleştirilecek dikey kümelenme modeli; tarım hayvancılık ve Gıda sanayi alanında faaliyet gösterecektir. Özel çalışma alanı; hastalıktan arî süt sığırcılığı, **Spesifik Patojen Free (zoonoz hastalıklar, sürü sağlığı ve işletme maliyetleri açısından önemli olan hastalıklardan arî)** damızlık düve yetiştirmek olacaktır. Bu yolla; halk sağlığı koruyucu hekimlik alanında önemli katkılar sağlayacaktır.

Bunun dışında; kurumsal ortaklardan oluşan (**60-80 adet 100-1000 Baş Sağmal Kapasiteli Süt Üretim İşletmesine Sahip Tüzel Kişi, STK ortaklar**) tabanı ile ortak üretim ve hizmet alanlarında faaliyet gösterecek D.Ü. Teknoloji Geliştirme Bölgesinde faaliyet gösterecek AGRIMED AŞ kurulacaktır.

Söz konusu şirket AR-GE, tarımsal sanayi (**yem fabrikası, Kaba yem üretim organizasyonu, Makine parkı, Sulama sistemleri üretimi, Süt ve Et işleme tesisleri**) çiftlik yönetimi, ulusal damızlık boğa spermi üretimi, uygulama içinde eğitim faaliyetleri yürüten bir **Tarım Akademisi** ile sektör için gerekli insan kaynağının temin edilmesi de dahil tüm bileşenleri bütünleştirecek bir ortam sağlayacaktır.

Üretilen SPF Damızlık Düve Öncelikli olarak

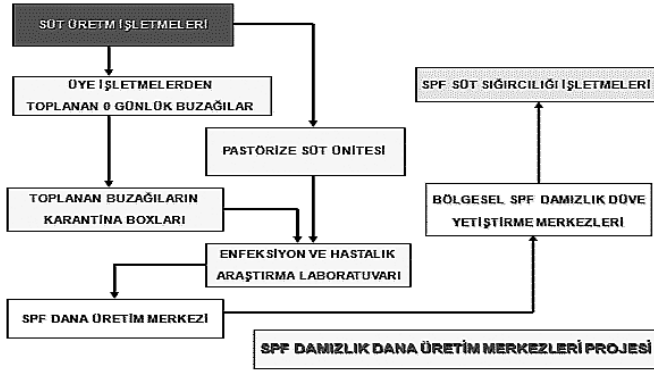
bölgede kurulacak hayvancılık işletmelerinin ihtiyaçlarını karşılamak üzere planlanmıştır.

Ancak projede öngörülen başlangıç kapasitesi (20 000 baş/yıl) kümelenme modelimiz içine dahil olacak yeni işletmelerle artış göstereceğinden 10 yıllık bir süreç sonunda 50 000Baş/yıl kapasiteye ulaşılacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda bölge dışı pazarlara yönelim söz konusu olacaktır. Ancak planlanan SPF damızlık üretiminin zaman içinde hayvansal üretim potansiyeli yüksek, ancak yaygın olarak enfekte olan sürülerin enfeksiyondan arındırılması amacıyla bölgesel damızlık üretim merkezleri olarak yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Söz konusu proje ile gerçekleşecek enfeksiyondan arındırma süreci tamamlandıktan sonra damızlık işletmeler bölgesel önemini yitirmeyip sektörün sigortası işlevini sürdürecektir.

Enfeksiyondan ari süt sığırcılığı işletmelerinde ortaya çıkacak kontaminasyonlar sonrasında işletmenin tüm hayvanlarının değiştirilmesi ve tekrar ari işletme statüsüne kavuşması sağlanmış olacaktır. Ayrıca işletmelerde üretim dışı kalarak kesime giden süt sığırlarının oluşturduğu kapasite boşluğu damızlık işletmeden sağlanan hastalıktan arî genç hayvanlarla tamamlanacaktır. Yukarıda sözü edilen SPF Damızlık İşletmelerinin yakın gelecekte pazar ve rekabet sorunu bulunmamaktadır.

Damızlık üretimi açısından şu an itibarı ile rakip olabilecek bir yapılanma mevcut değildir. Dikey ve yatay kümelenme modeli ile oluşturulacak organizasyonun en önemli çıktısı, kaynak kullanım verimliliğinin yükselmesi nedeniyle üretim maliyet ve kalitesindeki yükseliştir. Bu durum özellikle hedef olarak belirlenen Ortadoğu pazarlarında süt ve et mamul maddeleri açısından yerli ve yabancı rakipler karşısında önemli avantajlar sağlayacaktır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi üretim alanının klimatolojik ve coğrafi potansiyeli, GAP Projesi kapsamında gerçekleşecek tarımsal sulama alanlarının genişlemesi sonucu ikinci ürün yem ve sanayi bitkileri ekim alanları ve rekoltesinde önemli artışlar gerçekleşecektir.

Bu durum hayvansal üretim girdilerinde önemli oranda maliyet avantajı sağlayacaktır. Ayrıca bölgenin hayvansal ürün ihracatında herhangi bir kısıtlamanın olmadığı Ortadoğu pazarına yakın olması, rekabet ve pazarlama açısından önemli avantajlar sağlamaktadır.

Projede ön görülen kurumsal ortakların toplam başlangıç kapasitesi, yaklaşık 20 000 Baş Damızlık Süt Sığıridır. Kurumsal ortakların sahip olduğu işletmelerin damızlık üretim potansiyeli üzerinden yürütülecek projede; her geçen yıl geometrik artışla büyüyecek damızlık kapasite mevcut işletmelerin kapasitelerinin artması ve yeni işletmelerin kurulması yolu ile giderek büyüyecektir. İlk yıl yaklaşık 10 000 Baş Damızlık ile gerçekleşen kapasite 2. yıldan sonra gerçekleşecek varlık büyümesi ile 10 yıllık bir süreç içerisinde toplam kapasite 100 000 baş süt sığırı, 50 000 Baş SPF damızlık düveye ulaşmış olacaktır. 15 yıllık süreç tamamlandığında toplam kapasite 150 000 hastalıktan arı damızlık süt sığırı, 75 000 SPF Düve/ yıl olacaktır. Söz konusu kapasiteye ulaştıktan sonra gerçekleşecek üretim değerleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir. Ayrıca gerçekleşecek geniş tabanlı Lider şirket modeli ve kurumsal ortakların sayısal artışı ile birlikte kırsal alanda sözleşmeli üretim modeli ve kooperatifçilik çalışmaları başlatılacaktır. Bu nedenle proje kapsamı nitelik ve nicelik olarak büyüme potansiyeline sahiptir. Yeterli büyüme sağlandıktan sonra tarım ve hayvansal üretim alanında aynı taban kullanılarak farklı üretim alanlarına yönelik çalışmalar için gerekli olan mali ve insan kaynağı olduğundan

farklı üretim proseslerine yönelik projeler gerçekleştirilecektir.

	Üretim Türü ve Miktarı	Gerekli Üretim Alanı	Mali Değerlendirme (TL)
1	3 500 000 Ton/Yıl Mısır Silajı	875 000 dekar	350 000 000
2	1 006 000 Ton/Yıl kuru yonca, fiğ	500 000 dekar	250 000 000
3	1 440 000 Ton/Yıl Konsantre yem	2 880 000 dekar	860 400 000
4	1 368 750 Ton/Yıl Sertifiye Süt	1000 Başlık 150 işletme	1 368 750 000
5	500 Ton/Gün Kapasiteli Süt işleme ünitesi		342 187 500
6	75 000 Baş /Yıl SPF Damızlık Düve		450 000 000
7	75 000 Baş/Yıl Besi Danası ve Projeni test yöntemi ile seçilen damızlık boğalar, sperm üretimi		336 000 000
8	3 285 000 Ton/Yıl Organik Çiftlik Gübresi		328 500 000
9	TOPLAM		4 285 837 500

Tablo: Proje hedeflerine ulaşıldığında, yıllık üretim değerleri

GAP İDARESİ VE KALKINMA BANKASININ BİRLİKTE YÜRÜTTÜĞÜ GAP BÖLGESİNDEN SEÇİLMİŞ 5 PROJEYE FİZİBİLİTE VE TANITIM DESTEĞİ PROJESİ KAPSAMINDA FİZİBİLİTE DESTEĞİ TALEP ETTİĞİMİZ PROJE BİLEŞENLERİ

Proje başvuru sonrasında tarafımızdan gerçekleştirilen çalışmalar;

Proje uygulama süreci GAP İdaresi ve Kalkınma Bankası Proje çağrısından önce başlatılmıştır. Projenin gerekçesi geçmişten bu yana çeşitli zaman dilimlerinde ve çeşitli projeler kapsamında uygulanmış ve uygulanmakta olan projelerin tamamının başarısız olmasıdır. Başarısızlığın en temel nedenleri olarak gördüğümüz problemlerin tamamına çözüm

üretecek bir proje uygulaması fikrinin doğması ile birlikte bölgede yaptığımız incelemeler sonucunda belirlediğimiz temel başarısızlık kriterleri;

1. Modern hayvancılık uygulamalarının köylülük üzerinden geliştirilmesinin olanaksız olduğu,
2. Uygun model işletmelerin kurgulanmadığı,
3. Hayvancılık modeli değiştirilmeden (mera hayvancılığı) ıslah çalışmalarında verim yönünde seleksiyon uygulamasının yapılmasının başarısızlığa mahkûm olduğunun fark edilmemesi ve sürekli başarısızlığın yatırımcıyı bu alandan uzaklaştırdığı,
4. Hayvancılığın temel girdisi olan yem (kaba ve konsantre) üretiminin yapılamaması
5. Sağlıklı damızlık hayvan temininin gerçekleştirilememesi
6. Doğru ve sürecin tamamında etkili olan sorumlu danışmanlık hizmeti verilememesi
7. Bölgede uygulanan hibelerin girişimci profilini olumsuz yönde etkilemesi,
8. Üretimin işlenerek pazara sunulamaması,

Olarak belirlenmiştir.

Yukarıda sıraladığımız gerekçelerle, Bölgedeki Ticaret ve Sanayi Odaları ve Borsalar üzerinden yürütmeye çalıştığımız **Hayvancılıkta Dikey Kümelenme ve SPF Damızlık Düve Üretim Projesi ile** yukarıda belirlenen başarısızlık kriterlerinin çözümü amaçlanmaktadır.

Hayvancılıkta Dikey Kümelenme ve SPF Damızlık Düve Üretim Projesinin Bileşenleri;

1. Şanlı Urfa-Diyarbakır-Bingöl-Muş-Van-Malatya illerinde kurulacak 100-1000 Başlık Kapasiteler Arasındaki 60-80 adet Damızlık Süt Sığırcılığı İşletmeleri, (AGRIMED AŞ'nin kurumsal ortakları tarafından bağımsız olarak işletilecektir) (öngörülen toplam kapasite 20 000 Baş)
2. Uluslararası Güvenlik Standartlarında Hayvan Hastalıkları Araştırma Laboratuvarı (Teknopark Şirketi AGRIMED AŞ tarafından işletilecektir).
3. Gezici Hayvan Polikliniği 3 adet (AGRIMED AŞ tarafından işletilecektir).
4. SPF Damızlık Düve Üretim İşletmesi 10 000 Baş/Yıl (AGRIMED AŞ ve TİGEM ortaklığı tarafından işletilecektir) (TİGEM ile öngörüşüme yapılmıştır).

5. Süt Fabrikası 500 Ton/Gün Kapasiteli
6. Yem Fabrikası 250 000 Ton/Yıl kapasiteli

Fizibilite Desteği Talep Ettiğimiz Proje Bileşenleri;

1. Süt Fabrikası 500 Ton/Gün Kapasiteli
 - a) 150 Ton/Gün TETRPAK Süt Paketleme
 - b) 150 Ton/Gün Yoğurt
 - c) 150 Ton/Gün Beyaz Peynir
 - d) 50 Ton/Gün Taze Kaşar Peyniri
 - e) 200 Ton/Gün Süt Tozu
 - f) 10 Ton/Gün Tereyağ
 - g) 100 Ton/Gün Ayran

Not; Piyasa talep koşullarına göre esnek üretim yapabilmek amacıyla üretim çeşidi ve miktarları belirlenmiştir.

2- Yem Fabrikası 250 000 Ton/Yıl kapasiteli (kapasite 50 000 baş toplam kapasiteye göre planlanmıştır. Proje kapsamında yer alan illerin kapasitelerindeki artış yeterli düzeye ulaştığında hem süt hem de yem fabrikalarının proje kapsamında bulunan illerde yenileri kurulacaktır.)

- h) 75 000 ton/yıl yonca unu ve peletleme fabrikası

Yonca unu ve peletleme yem fabrikalarında protein zengini yem hammaddesi olarak kullanılmaktadır. Özellikle buzağı başlangıç ve büyütme yemlerinde ve kanatlı yemlerinde hem protein (%16-21) hem de selüloz ihtiyacını karşılayan önemli bir hammaddedir ve GAP sulama hedefleri tutturulduğunda üretim

potansiyeli artacak bir bitkisel üretimdir.

- i) 75 000 ton/yıl soya fasulyesi sütü ve soya unu fabrikası

Soya fasulyesi hayvan yemlerinde bütün dünyada yaygın olarak kullanılan protein zengini (%25-38) bir hammaddedir. Soyanın hayvan yemlerinde kullanılabilmesi soya unu, soya sütü ve yağı proseslerinin tamamlanmasına bağlıdır. GAP bölgesinin potansiyel üretim deseninde olması gereken bir sanayi bitkisiidir.

- j) 500 000 ton/yıl silaj paketleme fabrikası

Özellikle süt sığırıcılığında kritik başarı faktörleri arasında yer alan ön sindirimi yapılmış fermente ürün olan silaj, oldukça önemli bir kaba yem türüdür. Genellikle mısır bitkisinden üretilmekle beraber hemen tüm yeşil bitkilerden üretilbilmektedir. Son zamanlarda TMR olarak tanımlanan total yem rasyonlarının ön karışımlarının hazırlanarak fermente edilmesi esasına dayanan ve total olarak hayvanın tüm ihtiyaçlarını içeren paketlenmiş yem kombinasyonları, yemleme konusunda ortaya çıkan birçok sorunun giderilmesi yöntemi olarak kullanılmaktadır. Özellikle GAP sulama hedefleri tutturulduğunda ortaya çıkacak silajlık mısır üretimini, silaj paketleme yada TMR olarak İç, Doğu ve Güneydoğu Anadolu da kurulmuş işletmelerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere kullanılacaktır.

Söz konusu fabrikalar organize sanayi bölgesinde kurulacaktır. Arazi tahsisi ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Projenin finansmanının %30 u, Proje kapsamında yer alan illerde kurulmuş ve

kurulmakta olan 60 – 80 adet şirketin ortaklığı ile Dicle Teknoloji geliştirme bölgesinde kurulan AGRIMED AŞ tarafından sağlanacaktır.

HEDEFLER

1. AgriMED AŞ çatısı altında 1000 başlık model süt sığırcılığı işletmesi kuruluşu
2. AgriMED AŞ Kurumsal ortaklarına ait işletmelerin kuruluşu ve işletme sayısının artırılması.
3. SPF Damızlık Düve üretim işletmelerinin kurulması, TİGEM ile ortak çalışma yöntemlerinin oluşturulması
4. Yem ve sanayi bitkileri üretimi organizasyonu ve makine parkının oluşturulması
5. Süt Fabrikasının Kuruluşu
6. Yem fabrikasının kuruluşu
7. Proje kapsamında yer alan illerdeki işletmelerin kuruluşu ve sisteme dahil edilmesi
8. Hayvan hastalıkları araştırma laboratuvarının kuruluşu
9. Kanatlı eti (Hindi ve Tavuk) üretim entegrasyonu ile ilgili proje ve etüt çalışmalarının yapılması
10. Köy bazlı üretim modellemelerinin yapılması ve yaygınlaştırılması
11. Sulama sistemleri ve tarımsal makine imalatı ile ilgili proje ve etüt çalışmalarının yapılması

DİYARBAKIRDA
TARIM VE
HAYVANCILIK